

Επιπολασμος της HIV λοίμωξης και δεδομένα συμπεριφοράς σε ομάδες με συμπεριφορές υψηλού κινδύνου: κριτική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας

HIV prevalence and data behaviour in high risk groups: a critical literature review

Authors: Πύλλη Μαγδαλινή¹, Ραφτόπουλος Βασίλειος², Μίτλεπον Νίκος³, Χαραλάμπους Ανδρέας⁴

1. Νοσηλεύτρια, Μδo, Υποψήφια διδάκτορας Τμήματος Νοσηλευτικής ΤΕΠΑΚ
2. Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Νοσηλευτικής ΤΕΠΑΚ
3. Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Νοσηλευτικής ΤΕΠΑΚ
4. Λέκτορας Τμήματος Νοσηλευτικής ΤΕΠΑΚ

Περίληψη

Τα δεδομένα συμπεριφοράς όπως καταγράφονται από τις έρευνες δεύτερης γενιάς επιδημιολογικής επιτήρησης, παρέχουν πληροφορίες για την κατανόηση της HIV λοίμωξης σε τοπικό επίπεδο. Ο κυρίαρχος τρόπος εξάπλωσης της επιδημίας διαφέρει από χώρα σε χώρα. Η αναγνώριση των υποπληθυσμών που συμβάλουν σημαντικά στην εξάπλωση της επιδημίας καθώς και των επισφαλών συμπεριφορών είναι βασικά χαρακτηριστικά ενός συστήματος επιδημιολογικής επιτήρησης. Τα παραπάνω, αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για να σχεδιαστούν τα κατάλληλα μέτρα δημόσιας υγείας και κατ' επέκταση για να κατανεμηθούν οι πόροι αποδοτικά και αποτελεσματικά. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση των α) δεδομένων επιπολασμού της HIV λοίμωξης στους άνδρες που έχουν επαφές με άλλους άνδρες, στα εκδιδόμενα άτομα, στους κρατούμενους φυλακών, στους χρήστες εξαρτησιογόνων ενδοφλέβιων ουσιών β) συμπεριφορών που σχετίζονται με τον υψηλό επιπολασμό της HIV λοίμωξης στους προαναφερόμενους υποπληθυσμούς. Διεξήχθη συστηματική ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας σε βάσεις δεδομένων και σε δικτυακούς τόπους διεθνών οργανισμών. Οι λέξεις κλειδιά που χρησιμοποιήθηκαν αφορούν σε δύο βασικές κατηγορίες α) στον επιπολασμό HIV λοίμωξης σε ομάδες με συμπεριφορές υψηλού κινδύνου (άνδρες που έχουν επαφές με άλλους άνδρες, φυλακισμένοι, χρήστες ενδοφλέβιων εξαρτησιογόνων ουσιών) β) στις συμπεριφορές των ομάδων αυτών. Το υλικό αποτέλεσαν δημοσιευμένες έρευνες στις βάσεις δεδομένων MEDLINE, PsycINFO, CINAHL, EMBASE, COCHRANE library και AIDSLINE. Η χρήση αλκοόλ και εξαρτησιογόνων ουσιών πριν και κατά τη διάρκεια της επαφής, οι απροφύλακτες πρωκτικές ή κολπικές σεξουαλικές επαφές, οι πολλαπλοί σεξουαλικοί σύντροφοι, το ιστορικό φυλάκισης, η κοινή χρήση συριγγών, η συνύπαρξη άλλων σεξουαλικών μεταδιδόμενων νοσημάτων φαίνονται να είναι οι κύριοι προσδιοριστές της συμπεριφοράς όλων των υπό μελέτη υποπληθυσμών. Τα παραπάνω καθώς και κάποια κοινωνικοδημογραφικά δεδομένα συμβάλλουν στην επιρρέπεια στην HIV λοίμωξη των υπό μελέτη πληθυσμών.

Λέξεις κλειδιά: δεδομένα συμπεριφοράς, παράγοντες κινδύνου», επιπολασμός HIV λοίμωξης, κρατούμενοι φυλακών, χρήστες ενδοφλέβιων εξαρτησιογόνων ουσιών, εκδιδόμενα άτομα, άνδρες που έχουν σεξουαλικές επαφές με άλλους άνδρες.

Abstract

Behavioral data provide information for the understanding of the epidemic locally. The main course of the spread of HIV differentiates from country to country. The basic characteristics of established HIV surveillance system are the identification/exploration of the subpopulation as well as of the behaviour that contribute to the outspread of HIV. The aim of this paper is the presentation of a) prevalence data of HIV infection for the men who have sex with men, sex workers, intravenous drug users, prisoners b) behavioural data relevant with the rate of HIV infection to referential subpopulations. Electronic databases, including MEDLINE, PsycINFO, CINAHL, EMBASE, COCHRANE library and AIDSLINE as well as website of the international organizations were searched to identify relevant published articles. We crossed multiple keywords reflecting 2 categories: (1) HIV prevalence among high risk groups (men who have sex with men, sex workers, intravenous drug users, prisoners) and (2) sexual behaviour of these groups. The drug and alcohol abuse, the unprotected anal and vaginal intercourse, the multiple sexual partners, the imprisonment, the syringe sharing, the coinfections with others STDs are the main behaviours of the high risk groups. The above in conjunction with some sociodemographic data contribute to the vulnerability in HIV infection of the referential subpopulations.

Keywords: behavioural data, risk factors, HIV prevalence, prisoners, intravenous drug users, sex workers, prisoners, men who have sex with men

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η επιδημία HIV/AIDS αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα δημόσιας υγείας παγκοσμίως. Η χρησιμοποίηση έγκυρων επιστημονικών δεδομένων αποτελεί αδήριτη ανάγκη για το σχεδιασμό και τη λήψη των κατάλληλων μέτρων πρόληψης της μετάδοσης της νόσου (Neuman et al, 2000). Η κύρια λειτουργία ενός συστήματος επιδημιολογικής επιτήρησης της HIV λοίμωξης είναι η δημιουργία του κατάλληλου πλαισίου για την κατανόηση των τοπικών χαρακτηριστικών της, συμπεριλαμβανομένων των πηγών των νέων μολύνσεων, καθώς και των συμπεριφορικών και βιολογικών παραγόντων που οδηγούν στην εξάπλωση της επιδημίας, ώστε να σχεδιαστούν και να αξιολογηθούν τα κατάλληλα μέτρα παρέμβασης (Rafroulos et al, 2008). Οι πληροφορίες που εξάγονται από τα λειτουργικά συστήματα επιδημιολογικής επιτήρησης είναι σημαντικές για τους επαγγελματίες φροντίδας υγείας, τις κυβερνήσεις και τους διεθνείς οργανισμούς για το σχεδιασμό μιας εθνικής και διεθνούς πολιτικής για την αντιμετώπιση της επιδημίας (Rehle et al, 2004).

Ένα μέτρο επιδημιολογικής επιτήρησης για να είναι αποτελεσματικό θα πρέπει να αναγνωρίζει και να εστιάζει σε ομάδες του πληθυσμού που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη μετάδοση της HIV λοίμωξης. Αυτές οι ομάδες διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Για παράδειγμα στις χώρες χαμηλού επιπολασμού και εστιασμένης επιδημίας αυτές οι ομάδες του πληθυσμού είναι οι χρήστες ενδοφλέβιων εξαρτησιογόνων ουσιών, οι ομο/αμφιφυλόφιλοι άνδρες, τα εκδιδόμενα άτομα, οι άστεγοι, οι μετανάστες και τα θύματα εμπορίας ανθρώπων (trafficking) (Mills et al, 1998).

Οι υποπληθυσμοί αυτοί, ενίοτε, δημιουργούν γέφυρες επικοινωνίας με τον γενικό πληθυσμό και, επομένως, μπορεί, δυνητικά, να συμβάλλουν στην εξάπλωση της επιδημίας στον γενικό πληθυσμό. Στη βιβλιογραφία ενίοτε αναφέρονται και ως δύσκολα προσβάσιμοι πληθυσμοί γιατί αποτελούν ένα μικρό ποσοστό του γενικού πληθυσμού και είναι δύσκολο να αναγνωριστούν και να προσεγγιστούν.

Χαρακτηριστικά των ομάδων αιτιών είναι ότι δεν υπάρχει σαφές πλαίσιο λειτουργίας των μελών τους και ότι λόγω των παράνομων συμπεριφορών που υιοθετούν περιθωριοποιούνται. Επίσης, οι πληθυσμοί αυτοί δύσκολα συμμετέχουν σε έρευνες καθώς φοβούνται τον στιγματισμό (Waiters et al, 1989).

Οι χώρες ανάλογα με το προφίλ της επιδημίας οφείλουν να σχεδιάζουν και τα κατάλληλα μέτρα επιτήρησης της HIV λοίμωξης. Αναλυτικότερα, σε χώρες εστιασμένης επιδημίας -όπου ο επιπολασμός της HIV λοίμωξης κυμαίνεται πάνω από 5% σε συγκεκριμένους υποπληθυσμούς- τα συστήματα επιτήρησης οφείλουν να εστιάζουν στο να αναγνωρίζουν τις τάσεις της επιδημίας στους υποπληθυσμούς αυτούς και στις συμπεριφορές που τους καθιστούν περισσότερο ευάλωτους στην HIV λοίμωξη καθώς και σε αυτές που μπορεί να οδηγήσουν στην εξάπλωση της επιδημίας στον γενικό πληθυσμό (Bazia et al, 2005).

Στα τέλη της δεκαετίας του 1990, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (WHO), σε μία προσπάθεια βελτίωσης και ενδυνάμωσης της επιδημιολογικής επιτήρησης και της αποτελεσματικότητας των μέτρων παρέμβασης των χωρών, δημοσίευσε κατευθυντήριες οδηγίες για την εφαρμογή συστημάτων δεύτερης γενιάς επιδημιολογικής επιτήρησης της HIV λοίμωξης (UNAIDS/WHO, 2000). Ως συστήματα δεύτερης γενιάς επιτήρησης ονομάζουμε την ενεργητική επιτήρηση της HIV λοίμωξης σε ομάδες που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εξάπλωση της επιδημίας. Συνδυάζουν την εκτίμηση του επιπολασμού της HIV λοίμωξης σε πραγματικό χρόνο και τη συλλογή δεδομένων συμπεριφοράς μέσω ερωτηματολογίων καθώς επιτρέπουν τη συλλογή κοινωνικοδημογραφικών δεδομένων. Η σύνδεση αυτή των βιολογικών και των συμπεριφορικών δεδομένων συμβάλλει στην έγκαιρη αναγνώριση των επισφαλών συμπεριφορών που συμβάλλουν στην εξάπλωση της επιδημίας και κατ' επέκταση στο να σχεδιαστούν οι κατάλληλες στοχευμένες παρεμβάσεις (WHO/UNAIDS, 2000).

ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση των α) δεδομένων επιπολασμού της HIV λοίμωξης στους άνδρες

που έχουν επαφές με άλλους άνδρες, στα εκδιδόμενα άτομα, στους κρατούμενους φυλακών, στους χρήστες εξαρτησιογόνων ενδοφλέβιων ουσιών β) συμπεριφορών που σχετίζονται με τον υψηλό επιπολασμό της HIV λοίμωξης στους προαναφερόμενους υποπληθυσμούς.

ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΣ

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε ήταν η κριτική συστηματική ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας σε βάσεις δεδομένων (MEDLINE, PsycINFO, CINAHL, EMBASE, COCHRANE library και AIDSLINE) με σκοπό την αναζήτηση συσχετίσεων μεταξύ του επιπολασμού της HIV λοίμωξης και των στάσεων και συμπεριφορών σε ομάδες με συμπεριφορές υψηλού κινδύνου - όπως άνδρες που έχουν σεξουαλικές επαφές με άλλους άνδρες, εκδιδόμενα άτομα, χρήστες ενδοφλέβιων εξαρτησιογόνων ουσιών και οι κρατούμενοι φυλακών. Επιπρόσθετα, διεξήχθη αναζήτηση σε δικτυακούς τόπους διεθνών οργανισμών (WHO, ECDC, CDC, UNODC) για τον επιπολασμό της HIV λοίμωξης στις προαναφερόμενες ομάδες. Οι λέξεις κλειδιά που χρησιμοποιήθηκαν για την αναζήτηση αφορούν σε δύο βασικές κατηγορίες α) στον επιπολασμό της HIV λοίμωξης στους άνδρες που έχουν σεξουαλικές επαφές με άλλους άνδρες, στους χρήστες εξαρτησιογόνων ενδοφλέβιων ουσιών, στα εκδιδόμενα άτομα, στους φυλακισμένους και β) σε συμπεριφορές των ομάδων αυτών που σχετίζονται με τον επιπολασμό της HIV λοίμωξης. Συγκεκριμένα, οι λέξεις κλειδιά που χρησιμοποιήθηκαν στην αναζήτηση είναι δεδομένα συμπεριφοράς (behavioral data), παράγοντες κινδύνου (risk factors), επιπολασμός της HIV λοίμωξης (HIV prevalence), φυλακισμένοι (prisoners), χρήστες ενδοφλέβιων ουσιών (intravenous drug users), εκδιδόμενα άτομα (sex workers), άνδρες που έχουν σεξουαλικές επαφές με άλλους άνδρες (men who have sex with men). Από την αναζήτηση προέκυψαν 150 άρθρα εκ των οποίων τα 45 πληρούσαν τα κριτήρια επιλογής μας: (1) να είναι γραμμένα στα ελληνικά ή τα αγγλικά, (2) να αφορούν σε έρευνες ή σε δημοσιεύσεις διεθνών οργανισμών και (3) να περιλαμβάνουν συνδυασμό των λέξεων κλειδίων.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Επιπολασμός της HIV λοίμωξης σε ομάδες με συμπεριφορές υψηλού κινδύνου

Σύμφωνα με τις διεθνείς αναφορές ο αριθμός των νέων περιπτώσεων HIV λοίμωξης ανάμεσα στους άνδρες που έχουν σεξουαλικές επαφές με άλλους άνδρες παρουσιάζει αυξητικές τάσεις από το 2000. Παγκοσμίως οι άνδρες που έχουν επαφές με άλλους άνδρες συνιστούν τις περισσότερες νέες περιπτώσεις HIV που αναφέρονται στη Αυστραλία, Καναδά, Μεξικό, στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής καθώς επίσης και σε πολλές χώρες της Δυτικής Ευρώπης (National Centre in HIV Epidemiology and Clinical Research 1999, Pan American Health Organization 2000, Centers for Disease Control and Prevention 2001, Health Canada 2003, European Centre for the Epidemiological Monitoring of AIDS 2003). Συγκεκριμένα, έρευνες επιπολασμού που έχουν διεξαχθεί μεταξύ ανδρών που έχουν σεξουαλικές επαφές με άλλους άνδρες καταδεικνύουν ότι στην Δυτική Ευρώπη ο επιπολασμός της HIV λοίμωξης κυμαίνεται σε ποσοστά 10-20%, ενώ στην ανατολική Ευρώπη ο επιπολασμός κυμαίνεται σε χαμηλότερα επίπεδα (<5%). Επειδή, τα δεδομένα καταδεικνύουν υψηλά ποσοστά καθυστερημένης διάγνωσης μεταξύ των ανδρών που έχουν επαφές με άλλους άνδρες γι' αυτό το λόγο ο επιπολασμός εκτιμάται ότι είναι υψηλότερος σε αυτόν τον υποπληθυσμό από εκείνον που αναφέρεται στις εθνικές αναφορές (πίνακας 1) (ECDC 2005).

Πίνακας 1: Αριθμός νέων περιπτώσεων HIV λοίμωξης που αναφέρονται στους άνδρες που έχουν σεξουαλικές επαφές με άλλους άνδρες ανά γεωγραφική περιφέρεια στην Ευρώπη το 2004

Περιπτώσεις των περιπτώσεων	όλων	Ποσοστό %
Δυτική Ευρώπη	5.991	26%
Κεντρική Ευρώπη	206	13%
Ανατολική Ευρώπη	157	0,3%

Πηγή: ECDC. HIV/AIDS Surveillance in Europe Mid-year report 2005, No. 72

Σύμφωνα με έρευνες που έχουν διεξαχθεί σε 23 χώρες της Ευρώπης, ο ετήσιος αριθμός των νέων διαγνώσεων HIV στους

άνδρες που είχαν σεξουαλικές επαφές με άλλους άνδρες αυξήθηκε κατά 86% από το 2000 έως το 2006 (Likatavicius et al, 2008). Παράλληλα, σε πρόσφατη έρευνα που διεξήχθη σε 6 χώρες της Ευρώπης ο επιπολασμός της HIV λοίμωξης σε άνδρες που είχαν σεξουαλικές επαφές με άλλους άνδρες κυμαίνεται από 2,6% έως 17% (Mirandola et al, 2009). Αντίστοιχα στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής ο επιπολασμός της HIV λοίμωξης στον προαναφερόμενο υποπληθυσμό κυμαίνεται μεταξύ 2,2% έως 12,1% (Valleroy et al, 2000).

Όσον αφορά στα εκδιδόμενα άτομα για την περίοδο 2000-2005, ο επιπολασμός της HIV λοίμωξης μεταξύ των εκδιδόμενων γυναικών, που δεν είναι χρήστες ενδοφλέβιων εξαρτησιογόνων ουσιών, είναι χαμηλός (< 1%) και ιδιαίτερα στη Δυτική Ευρώπη. Αντίθετα, ο επιπολασμός της HIV λοίμωξης είναι υψηλότερος μεταξύ των γυναικών που εκδίδονται και κάνουν και χρήση ενδοφλέβιων ουσιών και σε κάποιες περιοχές της ανατολικής Ευρώπης ξεπερνά το 40% (ECDC, 2006). Παράλληλα, ο επιπολασμός της HIV λοίμωξης στους εκδιδόμενους άνδρες κυμαίνεται από 0,9%-5,3% (Bruckova et al, 2006, Cai et al, 2009). Αντίστοιχα, στην Ελλάδα σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη σε νόμιμα εκδιδόμενες γυναίκες ο επιπολασμός της HIV λοίμωξης ήταν μηδενικός σε αντίθεση με τα υπόλοιπα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα (Papadogeorgaki et al, 2006). Αυτό το εύρημα συμβαδίζει και με αποτελέσματα άλλων ερευνών (Miyazaki et al, 2003).

Αναφορικά με τους χρήστες ενδοφλέβιων εξαρτησιογόνων ουσιών για τη χρονική περίοδο 2001-2006 στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, ο επιπολασμός της HIV λοίμωξης κυμαινόταν μεταξύ 5-41% με τις μεγαλύτερες τιμές να παρατηρούνται στην Ιταλία, Ισπανία, και Γαλλία. Παράλληλα ο επιπολασμός της HIV λοίμωξης στις χώρες της κεντρικής Ευρώπης κυμαίνεται από 1-9% με μεγαλύτερες τιμές να εμφανίζονται στη Πολωνία. Στις χώρες της ανατολικής Ευρώπης ο επιπολασμός της HIV λοίμωξης ανάμεσα στους χρήστες ενδοφλέβιων εξαρτησιογόνων ουσιών ξεπερνά το 50%, με μεγαλύτερες τιμές να παρουσιάζονται σε Γεωργία, Ουκρανία, Μολδαβία (HIV/AIDS Surveillance in Europe, 2007). Στην Ελλάδα σύμφωνα με την ετήσια

αναφορά του Κέντρου Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων ο επιπολασμός της HIV λοίμωξης στους χρήστες ενδοφλέβιων εξαρτησιογόνων ουσιών κυμαίνεται ακόμα σε χαμηλά επίπεδα <1% (ΚΕΕΛΠΝΟ, 2009).

Οι κρατούμενοι φυλακών αποτελούν μια ομάδα με επιρρέπεια στη HIV λοίμωξη καθώς και σε άλλα αιματογενώς μεταδιδόμενα νοσήματα. Σύμφωνα με τις αναφορές του διεθνούς οργανισμού για την καταπολέμηση της διακίνησης των ναρκωτικών και του εγκλήματος (www.unodc.org/unodc/en/hiv-aids/prison-settings.html), ο επιπολασμός της HIV λοίμωξης μπορεί να είναι από 6 έως 50 φορές υψηλότερος στους φυλακισμένους σε σύγκριση με τον γενικό πληθυσμό. Πολλοί από αυτούς μπορεί ήδη να είναι μολυσμένοι και να μη το γνωρίζουν ή μπορεί λόγω συμπεριφορών και συνθηκών να είναι περισσότερο ευάλωτοι στο να κολλήσουν και άλλα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα. Σύμφωνα με μελέτες, στην Αυστραλία ο επιπολασμός στους φυλακισμένους κυμαίνεται στο 0,2% και σε κάποιες ευρωπαϊκές χώρες ανέρχεται στο 10% (Hellard et al, 2004). Αντίστοιχα, σύμφωνα με έρευνες που έχουν διεξαχθεί στην Ελλάδα σε κρατούμενους μη χρήστες και χρήστες ενδοφλέβιων εξαρτησιογόνων ουσιών ο επιπολασμός της HIV λοίμωξης αναφέρεται σε 0,19% και 0,27% αντίστοιχα (Malliori et al, 1998).

Τα εκδιδόμενα άτομα, οι χρήστες ενδοφλέβιων εξαρτησιογόνων ουσιών, οι κρατούμενοι φυλακών, οι άνδρες που έχουν σεξουαλικές επαφές με άλλους άνδρες αποτελούν διεθνώς ομάδες ευάλωτες στην HIV λοίμωξη. Οι προαναφερόμενοι υποπληθυσμοί λόγω του στιγματισμού, της περιθωριοποίησης, των επισφαλών σεξουαλικών και μη πρακτικών που ακολουθούν καθώς και των αντιλήψεων συχνά δε λαμβάνουν των κατάλληλων παρεμβάσεων από τη πολιτεία.

Άνδρες που έχουν σεξουαλικές επαφές με άλλους άνδρες

Οι άνδρες που έχουν σεξουαλικές επαφές με άλλους άνδρες αποτελούν μια ομάδα με επιρρέπεια στη HIV λοίμωξη καθώς και σε άλλα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, τόσο

οι επισφαλείς σεξουαλικές συμπεριφορές όσο και τα κοινωνικοδημογραφικά δεδομένα συνδέονται θετικά με τον υψηλό επιπολασμό της HIV λοίμωξης στον προαναφερόμενο υποπληθυσμό. Συγκεκριμένα, η αποκλειστική επαφή μόνο με άνδρες, οι πολλαπλοί σύντροφοι, η χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών και η απροφύλακτη πρωκτική επαφή είναι οι κύριοι προσδιοριστές της πρότερης σεξουαλικής τους συμπεριφοράς ομοφυλόφιλων ανδρών που έχουν μολυνθεί πρόσφατα από τον HIV (Weber et al, 2001). Όσον αφορά στη χρήση αλκοόλ και άλλων ουσιών πριν και κατά τη διάρκεια της σεξουαλικής επαφής, διάφορες έρευνες καταδεικνύουν τη θετική συσχέτιση με τον υψηλό επιπολασμό της HIV λοίμωξης (Lemp et al, 1994, Drumright et al, 2006, Van Griensven et al, 2010). Το παραπάνω είναι αναμενόμενο καθώς η μέθη με αλκοόλ ή με άλλες ουσίες συμβάλλει στη μείωση του ελέγχου και των αντιστάσεων των ατόμων με αποτέλεσμα να συμβιβάζονται ευκολότερα με το να μην χρησιμοποιούν προφυλακτικό (Leigh et al, 2002, Venable et al, 2004). Στα παραπάνω συνηγορούν και μεταanalύσεις που έχουν διεξαχθεί σχετικά με τη χρήση αλκοόλ και εξαρτησιογόνων ουσιών σε σχέση με τη χρήση ή μη προφυλακτικού στους άνδρες που έχουν επαφές με άλλους άνδρες, οι οποίες καταδεικνύουν τη θετική συσχέτιση των παραπάνω παραγόντων κυρίως στη πρώτη σεξουαλική επαφή (Leigh et al, 2002).

Η απροφύλακτη πρωκτική σεξουαλική επαφή αποτελεί ακόμα έναν κύριο προσδιοριστή της συμπεριφοράς των ομοφυλόφιλων ανδρών. Έρευνες που έχουν διεξαχθεί στην Αμερική όσο και στην Ευρώπη δείχνουν υψηλό επιπολασμό της HIV λοίμωξης σε ομοφυλόφιλους άνδρες που είχαν απροφύλακτη πρωκτική επαφή τους προηγούμενους 6 μήνες (Hays et al, 1990, Lemp et al, 1994). Συγκεκριμένα, μεταξύ νέων ομοφυλόφιλων ανδρών το 43% των νέων ανδρών ηλικίας 18-25 ετών ανέφεραν απροφύλακτη σεξουαλική επαφή τους προηγούμενους 6 μήνες (Hays et al, 1990) ενώ ως κύριος λόγος μη χρήσης προφυλακτικού ήταν η απουσία ευχαρίστησης κατά τη σεξουαλική πράξη (Van Griensven et al, 2010). Παράλληλα, σε άλλη έρευνα το 41% των νέων ομοφυλόφιλων ανδρών ανέφερε απροφύλακτη πρωκτική επαφή - από τους οποίους το 30% είχαν

απροφύλακτη πρωκτική ενεργητική επαφή και το 31% είχαν απροφύλακτη παθητική πρωκτική επαφή. Επίσης, το 37% των νέων ομοφυλόφιλων ανδρών που ήταν HIV οροθετικοί και που δε γνώριζαν την οροθετικό- τητάτους και το 13% των HIV οροθετικών που γνώριζαν την οροθετικότητάτους, ανέφεραν απροφύλακτη σεξουαλική πρωκτική επαφή τους προηγούμενους 6 μήνες (Valleroy et al, 2000).

Η μη συστηματική και σωστή χρήση προφυλακτικού αποτελεί μια συμπεριφορά υψηλού κινδύνου που καθιστά περισσότερο ευάλωτους στην HIV λοίμωξη τους υπό μελέτη πληθυσμούς. Παράγοντες που σχετίζονται θετικά με τη μη χρήση προφυλακτικού είναι η γνώση της HIV οροθετικότητας καθώς και η ύπαρξη σταθερού συντρόφου. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με έρευνα στην Αμερική ο επιπολασμός απρο- φύλακτων σεξουαλικών επαφών ήταν πολύ υψηλότερος στους HIV οροθετικούς ασθενείς σε σύγκριση με αυτούς που δεν είχαν γνώση αν είχαν μολυνθεί (Cseraz et al, 2009). Παράλληλα, η ύπαρξη σταθερού συντρόφου και συγκεκριμένα HIV οροθετικού συντρόφου σχετίζεται θετικά με την απροφύλακτη πρωκτική σεξουαλική επαφή (Dumright et al, 2006).

Οι πολλαπλοί σύντροφοι είναι ένας άλλος κύριος προσδιοριστής της σεξουαλικής συμπεριφοράς των ανδρών που έχουν σεξουαλικές επαφές με άλλους άνδρες και σχετίζεται θετικά με τον επιπολασμό της HIV λοίμωξης (Valleroy et al, 2000). Συγκεκριμένα, σε έρευνα που διεξήχθη στην Αμερική οι HIV οροθετικοί ομοφυλόφιλοι άνδρες ανέφεραν 6 σεξουαλικούς συντρόφους τους προηγούμενους 12 μήνες (Weber et al, 2001). Συμπερασματικά, όσο μεγαλύτερος ήταν ο αριθμός των σεξουαλικών συντρόφων τόσο περισσότερο επιρρεπείς στην HIV λοίμωξη είναι οι άνδρες που έχουν σεξουαλικές επαφές με άλλους άνδρες.

Όσον αφορά στα κοινωνικοδημο- γραφικά δεδομένα σύμφωνα με έρευνες το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και η ηλικία σχετίζονταν θετικά με τον υψηλό επιπολασμό της HIV λοίμωξης (Weber et al, 2001). Οι νεότεροι σε ηλικία άνδρες που έχουν σεξουαλικές επαφές με άλλους άνδρες θεωρούν ότι το AIDS δεν αφορά τους ίδιους, αλλά αντίθετα μόνο άτομα μεγαλύτερης ηλικίας. Οι ίδιοι λόγω της ηλικίας

τους δεν γνωρίζουν πλήρως τη σεξουαλική τους ταυτότητα, ως εκ τούτου υποτιμούν τον κίνδυνο έκθεσης στον ιό. Επίσης, οι νεότεροι σε ηλικία άνδρες διαθέτουν λιγότερες γνώσεις και πληροφορίες για τη μετάδοση της HIV λοίμωξης καθώς και δεξιότητες διαχείρισης της διαπραγμάτευσης χρήσης προφυλακτικού με τους συντρόφους τους (Ramafedi, G, 1987).

Η καταγωγή και η εθνικότητα αναφέρονται ως ακόμα δυο παράγοντες που σχετίζεται με τον υψηλό επιπολασμό και της επίπτωσης της HIV λοίμωξης στον προαναφερόμενο πληθυσμό. Συγκεκριμένα, στην Αμερική οι ομοφυλόφιλοι άνδρες αλλοδαπής εθνικότητας (καταγωγή από χώρες γενικευμένης επιδημίας όπως είναι η Αφρική) παρουσίαζαν υψηλότερο επιπολασμό HIV λοίμωξης από τους ομοφυλόφιλους ημε- δαπούς (Lemp et al, 1994, Millet et al, 2006).

Συμπερασματικά, οι απροφύλακτες πρωκτικές επαφές, οι πολλαπλοί ερωτικοί σύντροφοι, η χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών πριν και κατά τη διάρκεια της σεξουαλικής επαφής αποτελούν κάποιες από τις συμπεριφορές που καθιστούν ευάλωτους τους άνδρες που έχουν σεξουαλικές επαφές με άλλους άνδρες στην HIV λοίμωξη. Τόσο οι επισφαλείς αυτές συμπεριφορές όσο και κάποια κοινωνικοδημογραφικά δεδομένα σχετίζονται θετικά με τον υψηλό επιπολασμό της HIV λοίμωξης στον προαναφερόμενο υποπληθυσμό.

Χρήστες ενδοφλέβιων εξαρτησιογόνων ουσιών

Οι χρήστες ενδοφλέβιων εξαρτησιογόνων ουσιών αποτελούν μια άλλη ομάδα που είναι ευάλωτη στη μετάδοση της HIV λοίμωξης καθώς και άλλων αιματογενώς μεταδιδόμενων νοσημάτων τόσο για τις επισφαλείς σεξουαλικές πρακτικές όσο και για τις πρακτικές που υιοθετούν κατά την χρήση των ουσιών (Jeffrey et al, 1998). Σε μία πολυκεντρική έρευνα που διεξήχθη σε 12 ευρωπαϊκές χώρες βρέθηκε ισχυρή συσχέτιση μεταξύ του επιπολασμού της HIV λοίμωξης και των πρακτικών που χρησιμοποιούν οι χρήστες κατά τη χρήση ενδοφλέβιων εξαρτησιογόνων ουσιών αλλά όχι ισχυρή συσχέτιση με τις σεξουαλικές πρακτικές που ακολουθούσαν (Richardson et al, 1993).

Η συχνότητα της ενδοφλέβιας χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών είναι ένας παράγοντας που σχετίζεται θετικά με τον αυξημένο κίνδυνο μετάδοσης της HIV λοίμωξης. Συγκεκριμένα, έρευνα στη Νέα Υόρκη έδειξε ότι επιπολασμός της HIV λοίμωξης στους χρήστες οι οποίοι δεν έκαναν κοινή χρήση συριγγών τον τελευταίο μήνα, έκαναν χρήση μέχρι 5 φορές το μήνα, έκαναν χρήση έως 45 φορές τον μήνα, έκαναν χρήση πάνω από 45 φορές ο επιπολασμός ανερχόταν σε 21%, 31%, 47% και 61% αντίστοιχα (Cohen et al, 1985). Συνεπώς, όσο αυξάνεται η συχνότητα κοινής χρήσης βελονών και συριγγών τόσο υψηλότερος ήταν ο επιπολασμός της HIV λοίμωξης.

Η από κοινού χρήση συριγγών καθώς και άλλων βοηθημάτων χρήσης αποτελούν επισημασμένες πρακτικές για τους χρήστες (Carvell et al, 1990, Covell et al, 1993). Συγκεκριμένα, σε έρευνα στη Μπανγκόκ η από κοινού χρήση συριγγών με δύο ή περισσότερα άτομα τους τελευταίους 6 μήνες αποτελεί έναν στατιστικά σημαντικό παράγοντα για τον υψηλό επιπολασμό της HIV λοίμωξης στους χρήστες (Chooranya et al, 1991). Επιπρόσθετα, η από κοινού χρήση και άλλων υλικών όπως το βαμβάκι, είδη οικιακής χρήσης όπως το κουτάλι, ή ακόμα και το υγρό που χρησιμοποιείται για την πλύση των συριγγών μπορεί να οδηγήσει στην ταχεία μετάδοση της HIV λοίμωξης στον προαναφερόμενο υποπληθυσμό (Liu et al, 2007). Συνεπώς, η αύξηση των ατόμων που μοιράζονται την ίδια σύριγγα καθώς και των άλλων βοηθημάτων χρήσης συμβάλλουν στην εύκολη μετάδοση των αιματογενών νοσημάτων στους χρήστες ενδοφλέβιων εξαρτησιογόνων ουσιών.

Άλλες πρακτικές που υιοθετούν οι χρήστες είναι οι τεχνικές της έκχυσης και της επαναρρόφησης της ουσίας από την ίδια σύριγγα «frontloading/backloading» και συμβάλλουν σημαντικά στη μετάδοση της HIV λοίμωξης (Grund et al, 1991, Stark et al, 1996). Στη Νέα Υόρκη ο επιπολασμός της HIV λοίμωξης ήταν υψηλότερος στους χρήστες που υιοθετούσαν τις προαναφερόμενες πρακτικές σε σύγκριση με τους χρήστες που δεν τις υιοθετούσαν, 71% και 36% αντίστοιχα (Jose et al, 1992).

Συνοπτικά, κατά την τεχνική «backloading» οι χρήστες ενδοφλέβιων εξαρτησιογόνων

ουσιών χρησιμοποιούν μια κοινή σύριγγα ενός χρήστη να ανακατέψουν τις ουσίες. Κατόπιν γίνεται η επαναρρόφηση από μια άλλη σύριγγα χρήστη συγκεκριμένης ποσότητας μετακινώντας το έμβολο της σύριγγας (Smith et al, 1992). Κατά την τεχνική «frontloading» γίνεται η ίδια διαδικασία με τη διαφορά ότι στο τέλος γίνεται η επαναρρόφηση της ουσίας από την κοινή σύριγγα μετακινώντας τη βελόνα και όχι το έμβολο. Σύμφωνα με έρευνα, οι χρήστες που χρησιμοποιούν την τεχνική εμφανίζουν 2,2 φορές περισσότερο κίνδυνο να μολυνθούν από την HIV λοίμωξη σε σύγκριση με τους χρήστες που δεν την χρησιμοποιούν (Jose et al, 1993).

Οι απροφύλακτες σεξουαλικές επαφές -κολπικές και πρωκτικές- αποτελούν σημαντικό παράγοντα υψηλού επιπολασμού της λοίμωξης στους χρήστες (Bogart et al, 2005). Σύμφωνα με έρευνες το 37% των ομοφυλόφιλων χρηστών είχαν απροφύλακτες σεξουαλικές πρωκτικές επαφές με άνδρες και το 30% είχαν απροφύλακτες κολπικές επαφές με γυναίκες, τους τελευταίους 6 μήνες. Στις ίδιες έρευνες οι HIV οροθετικοί ομοφυλόφιλοι χρήστες άνδρες ήταν περισσότερο πιθανόν να έχουν απροφύλακτες επαφές με άνδρες και λιγότερο πιθανό να έχουν επαφές με γυναίκες (Krai et al, 2000, Krai et al, 2006).

Άλλος κύριος προσδιοριστής του υψηλού επιπολασμού στους χρήστες είναι το ιστορικό φυλάκισης. Συγκεκριμένα, σε έρευνα που διεξήχθη στο Βερολίνο το 67% είχαν ένα επεισόδιο φυλάκισης και το 22% ανέφερε κοινή χρήση συριγγών στην φυλακή. Σε σύγκριση με αυτούς που δεν είχαν φυλακιστεί ποτέ, οι χρήστες που είχαν κάνει κοινή χρήση συριγγών στις φυλακές ήταν 10 φορές πιο πιθανό να έχουν μολυνθεί από τον HIV (Stark et al, 1997). Ο κίνδυνος της μόλυνσης των συριγγών με ιούς είναι πολύ μεγαλύτερος μέσα στις φυλακές καθώς οι σύριγγες χρησιμοποιούνται από περισσότερα άτομα σε σχέση με το εξωτερικό περιβάλλον, που ο αριθμός των χρηστών που κάνουν κοινή χρήση είναι ένας ή δυο άλλα άτομα. (Muller et al, 1995). Παράλληλα, καταδεικνύεται ότι η HIV ορομετατροπή στους φυλακισμένους παρουσιάζεται κατά μέσο όρο μετά από 5 συναπτά χρόνια φυλάκισης (www.cdc.org/scripts/population/prison.asp).

Συμπερασματικά, η φυλάκιση καθώς και τα έτη φυλάκισης σχετίζονται με την χρήση ενδοφλέβιων εξαρτησιογόνων ουσιών.

Όσον αφορά στα κοινωνικοδημογραφικά δεδομένα, η ηλικία φαίνεται να σχετίζεται με τον επιπολασμό της HIV λοίμωξης στους χρήστες ενδοφλέβιων εξαρτησιογόνων ουσιών. Οι νεότεροι χρήστες είναι περισσότερο πιθανό να αναφέρουν απροφύλακτες σεξουαλικές κολπικές επαφές τους προηγούμενους 6 μήνες. Συγκεκριμένα, οι νεότεροι χρήστες (<30 ετών) είχαν 3 φορές μεγαλύτερη πιθανότητα να έχουν απροφύλακτες κολπικές επαφές από ό,τι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία χρήστες. Επιπρόσθετα, οι νεότεροι σε ηλικία χρήστες προσδιόριζαν τους εαυτούς τους ως αμφιφυλόφιλους και η σεξουαλική επαφή επί πληρωμή αναφέρθηκε σε μεγαλύτερο ποσοστό σε σχέση με τους μεγαλύτερους σε ηλικία (Krai et al, 2006). Τα παραπάνω είναι αναμενόμενα καθώς όπως προαναφέρθηκε η ηλικία είναι ένας καθοριστικός παράγοντας που διαμορφώνει τη σεξουαλική συμπεριφορά των νέων ομοφυλόφιλων ανδρών καθώς και την αντίληψη της διαφυλικότητας τους.

Στους χρήστες ενδοφλέβιων εξαρτησιογόνων ουσιών οι πρακτικές που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εξάπλωση της επιδημίας είναι κυρίως οι πρακτικές κατά τη χρήση και λιγότερο οι σεξουαλικές συμπεριφορές. Συγκεκριμένα, η κοινή χρήση συριγγών, βελονών και άλλων βοηθημάτων χρήσης, ο αριθμός των χρηστών που μοιράζονται τις ίδιες σύριγγες, οι τεχνικές κατά τη χρήση «frontloading/backloading», και λιγότερο οι απροφύλακτες σεξουαλικές επαφές ενέχονται διεθνώς για τον υψηλό επιπολασμό των αιματογενών μεταδιδόμενων νοσημάτων στον προαναφερόμενο υποπληθυσμό.

Εκδιδόμενα άτομα

Τα εκδιδόμενα άτομα και ιδιαίτερα οι η μη νόμιμες εκδιδόμενες γυναίκες αποτελούν μια ευάλωτη ομάδα στην μετάδοση της λοίμωξης. Η απροθυμία και η αντίσταση των πελατών στη μη χρήση προφυλακτικού, η βία, η περιθωριοποίηση και η δυσκολία πρόσβασης στις δομές υγείας είναι κάποιοι από τους παράγοντες που συμβάλλουν στον υψηλό επιπολασμό της HIV

λοίμωξης αλλά και άλλων σεξουαλικών μεταδιδόμενων νοσημάτων (Pyett et al, 1997). Άλλοι παράγοντες που καθιστούν την ομάδα αυτή ευάλωτη στην λοίμωξη είναι η μικρή ηλικία, η μεγάλη συχνότητα σεξουαλικών επαφών, καθώς και η μη νόμιμη εργασία (Nguyen et al, 1998).

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, σημαντικό ρόλο στον υψηλό επιπολασμό της HIV λοίμωξης στα εκδιδόμενα άτομα διαδραματίζουν οι συλλοιμώξεις με άλλα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, οι πολλαπλοί σεξουαλικοί σύντροφοι και η μη συστηματική χρήση του προφυλακτικού (Wasserheit, 1992). Επίσης, άλλοι παράγοντες που καθιστούν τον υποπληθυσμό αυτό ευάλωτο στην HIV λοίμωξη και αναφέρονται στη βιβλιογραφία είναι ότι οι γυναίκες δεν έχουν μεγάλη δύναμη να διαπραγματευτούν τη χρήση προφυλακτικού και λόγω της περιθωριοποίησης αντιμετωπίζουν δυσκολία στην πρόσβαση στις υπηρεσίες φροντίδας υγείας (Hagan et al, 2007).

Ο υψηλός επιπολασμός των άλλων σεξουαλικών μεταδιδόμενων νοσημάτων στα εκδιδόμενα άτομα παρουσιάζει επιδημιολογική συνέργεια με την μετάδοση της HIV λοίμωξης. Συγκεκριμένα, τα ελκώδη όσο και τα μη ελκώδη σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα (ΣΜΝ) αυξάνουν τον κίνδυνο μόλυνσης από την HIV λοίμωξη, καταδεικνύοντας την επιδημιολογική σύνδεση των νοσημάτων αυτών (Wasserheit 1992, Quinn 1996). Τα ελκώδη ΣΜΝ δημιουργούν έλκη στους βλεννογόνους του γεννητικού συστήματος και κατά συνέπεια πύλες εισόδου για άλλους ιούς. Παράλληλα, τόσο τα ελκώδη όσο και τα μη ελκώδη ΣΜΝ δημιουργούν ανοσοκαταστολή τοπικά με αποτέλεσμα να αδρανοποιούνται οι μηχανισμοί άμυνας των σημείων που έχουν μολυνθεί (Fleming et al, 1999). Όπως έχει αναφερθεί, τα εκδιδόμενα άτομα παρουσιάζουν υψηλό επιπολασμό των λοιπών σεξουαλικών μεταδιδόμενων νοσημάτων. Συνεπώς, παρουσιάζουν και μεγαλύτερο κίνδυνο στο να μεταδώσουν αλλά και να μολυνθούν τα ίδια από τον HIV.

Τα εκδιδόμενα άτομα αποτελούν ακόμα μία ευάλωτη ομάδα στην HIV λοίμωξη. Βιβλιογραφικά, οι κύριοι παράγοντες που συμβάλλουν σε αυτό είναι η μη συστηματική χρήση προφυλακτικού, οι πολλαπλοί

ερωτικοί σύντροφοι, οι συλλοιμώξεις με άλλα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, το νομικό καθεστώς της εργασίας των εκδιδόμενων ατόμων αποτελούν σημαντικούς προσδιοριστές της σεξουαλικής συμπεριφοράς τους.

Κρατούμενοι φυλακών

Οι φυλακές και τα σωφρονιστικά ιδρύματα αποτελούν σημαντικά σημεία για τη μετάδοση αιματογενών νοσημάτων. Στις δυτικές χώρες οι περισσότεροι φυλακισμένοι πριν την εισαγωγή τους σε σωφρονιστικό ίδρυμα έχουν στο ιστορικό τους χρήση ενδοφλέβιων εξαρτησιογόνων ουσιών και ως εκ τούτου μπορεί ήδη να είναι μολυσμένοι ήδη από κάποιο αιματογενές μεταδιδόμενο νόσημα (Pont et al, 1994).

Άλλες δραστηριότητες που παρατηρούνται στα σωφρονιστικά ιδρύματα και καθιστούν τους φυλακισμένους ευάλωτους στην HIV λοίμωξη αποτελούν ο βιασμός, η βία, η επιθετικότητα, και οι απροφύλακτες σεξουαλικές επαφές. Η συχνότητα του βιασμού είναι δύσκολο να εκτιμηθεί. Παρόλα αυτά σύμφωνα με αναφορές στις Ομοσπονδιακές Πολιτείες της Αμερικής εκτιμάται ότι το 9-20% των φυλακισμένων έχουν υποστεί βιασμό κατά τη διάρκεια φυλάκισης τους (hivinsite.ucsf.edu/InSite?page=kb-07-04-01). Όσον αφορά στις σεξουαλικές πρακτικές και συμπεριφορές των κρατούμενων φυλακών κυριαρχούν οι απροφύλακτες σεξουαλικές επαφές και η ύπαρξη πολλαπλών ερωτικών συντρόφων. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία το 40% των κρατούμενων ανέφεραν πολλαπλούς συντρόφους τους τελευταίους 12 μήνες και το 61% από αυτούς δεν χρησιμοποιούσαν προφυλακτικό (Morozov et al, 2000). Άλλοι παράγοντες που φαίνεται να σχετίζονται σε μικρότερο ποσοστό με τον υψηλό επιπολασμό των αιματογενών νοσημάτων στους κρατούμενους φυλακών είναι το τατουάζ και το τρύπημα (piercing) (Richardson 1993, Spaulding et al, 2002). Ο αριθμός των επεισοδίων φυλάκισης συμβάλλει σημαντικά στην μετάδοση της HIV λοίμωξης σε σωφρονιστικά ιδρύματα (Pickering et al, 1993, Stark et al, 1997). Παράλληλα, σημαντική συσχέτιση φαίνεται να υπάρχει μεταξύ των ετών

φυλάκισης και του υψηλού επιπολασμού της HIV λοίμωξης στους κρατούμενους φυλακών. Σύμφωνα με μαθηματικά μοντέλα έχει εκτιμηθεί ότι ο επιπολασμός της αυξάνεται από 0,8 σε 6,7% πάνω από 180 βδομάδες φυλάκισης κάνοντας κοινή χρήση ενδοφλέβιων ναρκωτικών ουσιών σε χαμηλότερη ή σε υψηλότερη συχνότητα (Dolan et al, 1998). Συμπερασματικά, οι κύριες συμπεριφορές που έχουν ενοχοποιηθεί για τη μετάδοση της HIV λοίμωξης καθώς και άλλων αιματογενών μεταδιδόμενων νοσημάτων στους κρατούμενους φυλακών είναι οι απροφύλακτες σεξουαλικές επαφές, η κοινή χρήση συριγγών, και τα έτη φυλάκισης

Συζήτηση

Η συστηματική χρήση του αλκοόλ και των εξαρτησιογόνων ουσιών πριν και κατά τη διάρκεια της σεξουαλικής επαφής, οι απροφύλακτες προκτικές ή κολπικές σεξουαλικές επαφές, οι πολλαπλοί σεξουαλικοί σύντροφοι, η ηλικία και η καταγωγή φαίνονται να είναι οι κύριοι προσδιοριστές της σεξουαλικής συμπεριφοράς όλων των υπό μελέτη υποπληθυσμών. Παρόλα αυτά σύμφωνα με τη βιβλιογραφία παρουσιάζονται και άλλες συμπεριφορές οι οποίες είναι χαρακτηριστικές για τον κάθε υποπληθυσμό ξεχωριστά. Συγκεκριμένα, όσον αφορά στους χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών οι κύριες συμπεριφορές που τους καθιστούν ευάλωτους στην HIV λοίμωξη είναι οι πρακτικές κατά τη χρήση και λιγότερο οι σεξουαλικές πρακτικές. Συγκεκριμένα, η κοινή χρήση συριγγών και άλλων ειδών χρήσης, η συχνότητα των χρήσεων, ο αριθμός των ατόμων που μοιράζονται την ίδια σύριγγα αποτελούν επισφαλείς συμπεριφορές. Όσον αφορά στα εκδιδόμενα άτομα η συνύπαρξη άλλων σεξουαλικών μεταδιδόμενων νοσημάτων αποτελούν επιβαρυντικό παράγοντα. Τέλος, οι συνθήκες διαβίωσης των φυλακισμένων καθώς και η περιθωριοποίησή τους ευνοούν στην εύκολα μετάδοση του HIV καθώς και άλλων αιματογενών σεξουαλικών μεταδιδόμενων νοσημάτων. Επιπρόσθετα στις φυλακές παρατηρούνται φαινόμενα βίαιης συμπεριφοράς και σεξουαλικής κακοποίησης.

Σε απάντηση στην εξάπλωση της επιδημίας έχουν διεξαχθεί πολλές έρευνες εκτίμησης της συμπεριφοράς και έχουν

εφαρμοστεί διάφορα μέτρα παρέμβασης. Οι παραπάνω συμπεριφορές καθώς και οι υποπληθυσμοί που τις υιοθετούν διαφέρουν από χώρα σε χώρα και για το λόγο αυτό κρίνεται επιτακτική η ανάγκη διερεύνησής τους, ώστε να μπορούν να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν τα κατάλληλα μέτρα παρέμβασης (Auerbach et al, 2000, Sogolow et al, 2002). Έτσι, στο πλαίσιο των αρχών της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας ενός συστήματος υγείας, τα συστήματα επιδημιολογικής επιτήρησης οφείλουν να αναγνωρίζουν έγκαιρα τους υποπληθυσμούς που είναι περισσότερο ευάλωτοι στην HIV λοίμωξη, να επιτηρούν τις συμπεριφορές που συμβάλλουν στην εξάπλωση της επιδημίας καθώς και ποιες συμπεριφορές αλλάζουν διαχρονικά μετά τη εφαρμογή η μη παρεμβάσεων. Το προσχέδιο του Εθνικού Σχεδίου του Υπουργείου Υγείας της Κύπρου για την αντιμετώπιση του HIV/AIDS κινείται θεωρητικά προς αυτή την κατεύθυνση με την προϋπόθεση όμως ότι θα υλοποιηθούν οι προτεινόμενες δράσεις (Υπουργείο Υγείας Κύπρου, **2010**).

Τα μέτρα παρεμβάσεων πρέπει να στοχεύουν στην μείωση των επισφαλών πρακτικών, στην αλλαγή των στάσεων και αντιλήψεων, στην διευκόλυνση στην πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας, στην αύξηση της διαθεσιμότητας της εξέτασης. Στις χώρες χαμηλού επιπολασμού και εστιασμένης επιδημίας, τα μέτρα παρέμβασης να εστιάζονται στις ομάδες αυτές και όχι στο γενικότερο πληθυσμό. Για παράδειγμα σε χώρες όπως η Κύπρος και η Ελλάδα, όπου η κυρίαρχη πηγή της επιδημίας είναι οι άντρες που έχουν σεξουαλικές επαφές με άλλους άνδρες, οι παρεμβάσεις θα πρέπει να εστιάζονται στη μείωση του επιπολασμού των απροφύλακτων σεξουαλικών επαφών μεταξύ τους καθώς σύμφωνα με έρευνες είναι κυρίαρχη σεξουαλική συμπεριφορά καθώς αυτή διαφαίνεται να

είναι η κυρίαρχη επικίνδυνη συμπεριφορά. Αυτή η συμπεριφορά θέτει και τους ίδιους σε κίνδυνο καθώς και άλλους που μπορεί να μην είναι μολυσμένοι. (Cseraz N et al, 2009). Οι παρεμβάσεις στους χρήστες ενδοφλέβιων εξαρτησιογόνων ουσιών οφείλουν να συμβάλλουν στην αλλαγή τόσο των σεξουαλικών πρακτικών και κυρίως των συμπεριφορών που σχετίζονται με τη χρήση ουσιών (Kelly J et al, 1999, Semaan et al, 2002).

Οι παρεμβάσεις στους κρατούμενους φυλακών πρέπει να στοχεύουν στην άμεση πρόσβαση στα προφυλακτικά και σε αποστειρωμένες σύριγγες μιας χρήσης, καθώς και στην έγκαιρη διάγνωση, στην πρόσβαση στη θεραπεία, στα προγράμματα εκπαίδευσης και ενημέρωσης για τους τρόπους πρόληψης, αντιμετώπισης και θεραπείας των συνυπαρχουσών λοιμώξεων (Spaulding et al. 2002). Επίσης θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη ότι οι κρατούμενοι παραμένουν συνήθως για μικρά χρονικά διαστήματα μέσα στις φυλακές οπότε η διασύνδεση και η αλληλεπίδραση τους με το γενικό πληθυσμό είναι αναμφίβολο γεγονός (Mutter et al, 1994)

Συμπερασματικά, η διεξαγωγή ποιοτικής έρευνας θα δώσει χρήσιμες πληροφορίες για τη διερεύνηση κοινωνικών, οικονομικών και πολιτισμικών παραγόντων που καθορίζουν ποιες ομάδες εξακολουθούν να είναι επιρρεπείς στην HIV λοίμωξη καθώς και ποιες συμπεριφορές ευθύνονται για αυτό (Rehle et al, 2004) Η εφαρμογή των συστημάτων επιτήρησης δεύτερης γενιάς συμβάλλουν όχι μόνο στην αναγνώριση των υποπληθυσμών αυτών αλλά και στο σχεδιασμό των κατάλληλων μέτρων παρέμβασης στην παρακολούθηση των διαχρονικών τάσεων της επιδημίας σε πραγματικό χρόνο με την εφαρμογή κατάλληλων δεικτών και στον επανασχεδιασμό μέτρων αν είναι αναποτελεσματικά.

Βιβλιογραφία

- Auerbach, J., Coates, T. (2000) HIV prevention research: Accomplishments and challenges for the third decade of AIDS. *Am J public Health.* 90,1029-32.
- Bazia, Z., Slaymaker, E., Urassa, M., et al. (2005) The role of behavioral data in HIV surveillance. *AIDS.* 19, S39-S52.
- Bogart, L.M., Krai, A.H., Scott, A., Anderson, R., Flynn, N., et al. (2005) Sexual Risk Among Injection Drug Users Recruited from syringe exchange programs in California. *SexTransm Dis.* 32 (1), 27-34.
- Bruckova, M., Bautista, C. T., Graham, R.R., Maly, M., Vandasova, J., et al. (2006) HIV infection among commercial sex workers and injecting drug users in the Czech republic. *Am J. Trop. Med. Hyg.* 75(5): 1017- 1020.
- Cai, W.D., Zhao, J., Zhao, J.K., Raymond, H.F., Feug, Y.Z., Liy, J., et al. (2009) HIV prevalence and related risk factors among male sex workers in Shenzhen, China. Results from a time location sampling survey. *Sex trasm infect.* 86(1), 15-20.
- Carvell, A.L.M., Hart G.J. (1990). Risk behaviours for HIV infection among drug users in prison. *Br Med J.* 300, 1383-85.
- Centres for Disease Control and Prevention. HIV/AIDS surveillance report. Atlanta: Centers for Disease Control and Prevention; 2001:13.
- Choopanya, K., Vanicheni, S., Des Jarlais, D.S., et al. (1991) Risk factors and HIV seropositivity among injecting drug users in Bangkok. *AIDS.* 5,1509-1513.
- Cohen, H., Marmor, M., Des Jarlais, D.C., et al. (1985) Behavioral risk factors for HTLV-III/LAV seropositivity among intravenous drug abusers. *I International Conference on AIDS,* 44.
- Covell, R. G., Frischer, M., Taylor, A., et al. (1993) Prison experience of injecting drug users in Glasgow. *Drug Alcohol Depend.* 32, 9-14.
- Crepaz, N., Marks, G., Liau, A., et al. (2009) Prevalence of unprotected anal intercourse among HIV diagnosed MSM in the United States: a meta analysis. *AIDS.* 23,1617-29.
- Dolan K, Wodak A, Hall W, Kaplan E. (1998) A mathematical model of HIV transmission in NSW prisons. *Drug Alcohol Depend.* 15(3): 197-202
- Drumright, L.N., Little, S.J., Strathdee, S.A., et al. (2006) Unprotected Anal Intercourse and Substance Use Among Men Who Have Sex With Men With Recent HIV Infection. *J Acquir Immune Defic Syndr.* 43,344-350. ECDC . HIV/AIDS Surveillance in Europe. Mid year report 2007. No.76 ECDC. HIV/AIDS Surveillance in Europe Mid-year report 2005, No. 72 ECDC.HIV/AIDS Surveillance in Europe. Mid-year report 2006, No. 74 European Centre for the Epidemiological Monitoring of AIDS. HIV/AIDS surveillance in Europe. Mid year report 2003, no 69.
- Fisher, D.G., Needle, R. (1993) AIDS and community-based drug intervention programs. United States of America: The Haworth Press. No 7, 3/4,13-21.
- Fleming, D.T., Wasserheit, J.N. (1999) From epidemiological synergy to public health policy and practice: the contribution of other sexually transmitted diseases to sexual transmission of HIV infection. *Sex Transm Inf.* 75, 3-17.
- Grund, J.P., Kaplan, C.D., Adrians, N.F., Blanken, P. (1991) Drug sharing and HIV transmission risks: the practice of frontloading in Dutch injecting drug user population. *J Psychoactive Drugs.* 23(1), 1-10.
- Hagan, J., Dulmaa, N. (2007) Risk factors and prevalence of HIV and sexually transmitted infections among low income female commercial sex workers in Mongolia. *Sex Transm Dis.* 34, 83-87.
- Hays, R.B., Kegeles, S.M., Coates, T.L. (1990). High HIV risk taking among young gay men. *AIDS.* 4, 901-907.
- Health Canada. HIV and AIDS in Canada. (2003) Surveillance report to December 31,2002. Ottawa, Ontario: Centre for Infectious Disease Prevention and Control, Health Canada; 2003.
- Hellard, M.E., Aitken, C.K. (2004) HIV in prison; What are the risks and what can be done? *Sex Health.* 1 (2), 107-13
- <http://www.cdc.org/scripts/population/prison.asp> (πρόσβαση 22/3/2011)
- <http://hivinsite.ucsf.edu/InSite?page=kb-07-04-01>. (πρόσβαση 15/6/2010)

Jose, B., Friedman, S.R., Neaigus, A., Curtis, R., et al. (1992) Frontloading is associated with HIV infection among drug injectors in New York City. *Int Conf AIDS*. 8, Th76 (ThC 1551).

Jose, B., Friedman, S.R., Neaigus, A., Curtis, R., et al. (1993) Syringe mediated drug sharing (backloading): a new risk factor for HIV among injecting drug users. *AIDS*. 7(12), 1543-1993.

Kelly, J. Community level interventions are needed to prevent new HIV infections. (1999) *Am J Public Health*. 89, 299-301.

Krai, A.H., Lorvick, J., Brian, R. E. (2000) Sex and Drug Related Risk Among Populations of Younger and Older Injection Drug Users in Adjacent Neighborhoods in San Francisco. *JAIDS*. 24(2), 162-167.

Krai, A.H., Lorvick, J., Ciccarine, D. H, et al. (2006) HIV prevalence and risk behaviors among men who have sex with men and inject drugs in San Francisco. *Journal of Urban Health*. 82(1), i43-i50.

Leigh, B.C. (2002) Alcohol and Condom Use: A meta analysis of Event Level Studies. *Sexually transmitted diseases*. 29(8), 476-482.

Lemp, G.F., Hirozawa, A.M., Givert, D., Nieri, G.N., Anderson, L., et al. (1994) Seroprevalence of HIV and Behaviors Among Young Homosexual and Bisexual Men. *JAMA*. 272(6), 449-454.

LikataVICIUS, G., Klavs, I., Devaux, I., Alix, J., Nardae, A., et al. (2008) An increase in newly diagnosed HIV cases reported among men who have sex with men in Europe, 2000-6: implications for a European public health strategy. *Sex transm Inf*. 84(6), 499-505.

Liu, W., Chen, J., Rodolph, M., Beauchamp, G., et al. (2007) HIV prevalence among injection drug users in rural Guangxi China. *Addiction*. 102(5), 841.

Malliori, M., Sypsa, V., Psychogiou, M., et al. (1998) A survey of blood borne viruses and associated risk behaviours in Greek prisons. *Addiction*. 93(2), 243-251.

Millet, G.A., Peterson, J.L., Wolitski, R.J., et al. (2006) Greater risk for HIV infection of black men who have sex with men: a critical literature review. *Am J Public Health*. 96,1007-1019.

Mills, S., Saidel, T., Bennett, A., Rehle, T., Hogle, J., Brown, T., et al. (1998) HIV risk behavioural surveillance: a methodology for monitoring behavioural trends. *JAIDS*, 12 (2), S37-S46.

Mirandola, M., Toda, C.F., Krampac, I., Nita, I., Stanekova, D., et al. (2009) HIV Biobehavioural survey among men who have sex with men in Barcelona, Bratislava, Bucharest, Ljubljana, Prague and Verona, 2008-2009. *Euro Surveillance*. 14(48),1-8.

Miyazaki, M., Babazono, A., Kato, M., Tagaki, S., Chimoura, H., Une, H. (2003) Sexually transmitted diseases in Japanese female commercial workers working in massage parlors with cell baths. *J Infect Chemother*. 9(3): 248-53.

Morozov, A., Fridman, A.N. (2000) HIV Testing, Prevalence, and risk behaviours among prisoners incarcerated in St Petersburg, Russia. *Int Conf AIDS*, abstract no. MoPpC1103.

Muller, R., Stark, K., Guggenmoos-Holzmann, I., Wirth, D. et al. (1995) Imprisonment: a risk factor for HIV infection counteracting education and prevention programmes for intravenous drug users. *AIDS*. 9,183-90.

Mutter, R.C., Grimes, R.M., Labarthe, D. (1994) Evidence of intraprisoon spread of HIV infection. *Arc Intern Med*. 154(7), 793-5.

National Centre in HIV Epidemiology and Clinical Research. HIV/AIDS and related diseases in Australia: annual surveillance report. Sydney: NCHECR; 1999.

Neuman, M.S., Sogolow, E.D., Holgrave, D.R. (2000) Supporting the transfer of HIV prevention behavioral research to public health practice. *AIDS Educ Prev*. 12(5),1-3.

Nguyen Thi Thanh Thuy, Vo Tuyet Nhung, Nguyen Van Thuc, Truong Xuan Lien, Tran Kim Phuong, Ha Ba Khiem. (1998) HIV infection and risk factors among female sex workers in southern Vietnam. *AIDS*. 12(4); 425-432.

Pan American Health Organization. (2000) Update on HIV/AIDS surveillance in the Americas. *Epidemiol Bull*. 21:10-11.

Papadogeorgaki, P., Caroni, C., Frangouli, E., et al. (2006) Prevalence of sexually transmitted infections in female sex workers in Athens, Greece-2005. *Eur J Dermatol*. 16(6), 662-5.

Pickering, H., Stimson, G.V. (1993) Syringe sharing in prison. *Lancet*. 342, 621-622.

Pont, J., Strutz, H., Kahl, W., Salzner, G. (1994) HIV epidemiology and risk behavior promoting HIV transmission in Austrian prisons. *European Journal of Epidemiology*. 10(3), 285-289.

Pyett, P.M., Warr, D.J. (1997) Vulnerability on the streets: female sex workers and hiv risk. *AIDS care*. 9(5), 539-547.

Quinn, T.C.(1996) Association of sexually transmitted diseases and infection with the human immunodeficiency virus: biological cofactors and markers of behavioral interventions. *Int J STD AIDS*. 7(2), 17-24.

Raftopoulos V, Nikolopoulos G, Konte V, Pylli M, Tsiara C, Makri E, Paraskeva D. (2008) Post-exposure prophylaxis after non-occupational exposure to HIV in Greece. *International Nursing Review*. Mar; 55(1):68-72.

Ramafedi, G. (1987) Gay youth: a challenge to contemporary society. *JAMA*. 258,222-225.

Rehle, T., Lazzari, S., Dallabeta, G., Asamoah-Odei, A. (2004) Second generation HIV surveillance: better data for decision making. *Bulletin of the World Health Organization*. 82 (2),121-127.

Richardson, C., Ancelle-Park, R., Papaevangelou, G. (1993) Factors associated with HIV seropositivity in European injecting drug users. The European Community study Group on HIV in Injecting Drug Users. *AIDS*. 7, 1485-91.

Semaan, S., Kay, L., Strouse, D., Sogolow, E., Mullen, P.D., et al. (2002) A profile of US based trials of behavioral and social interventions for HIV risk reduction. *J Acquir Immune Defic Syndr*. 30(1), S30-50.

Smith A, Vlahov D, Menon AS, Anthony JC (1992), Terminology for drug injection practices among intravenous users in Baltimore. *International journal of the Addictions* 27:435-53

Sogolow, E., Peersman, G., Semaan, S., Strouse, D., Lyles, C.M., et al. (2002) The HIV/AIDS prevention research synthesis project: scope, methods and study classification results. *J Acquir Immune Defic Syndr*. 30(1), S15-29.

Spaulding, A., Stephenson, B., Macalino, G., et al. (2002) Human Immunodeficiency Virus in Correctional Facilities: A review. *Clin Infect Dis*. 35(3), 305-312.

Stark, K., Bienzle, U., Vonk, R., et al. (1997) History of Syringe Sharing in Prison and risk of Hepatitis B virus, Hepatitis C Virus, and human immunodeficiency virus infection among injecting drug users in Belrin. *Int. J. Epidem*. 26(6),1359-1366.

Stark, K., Muller, R., Bienzle, U., Guggenmoos-Holzmann I. (1996) Frontloading: a risk factor for HIV and hepatitis C virus infection among injecting drug users in Berlin. *AIDS*. 10(3), 311-318.

UNAIDS/WHO. (2002) Initiating second generation HIV Surveillance systems: practical guidelines.

Valleroy, L.A., MacKellar, D.A., Karon, J.M., Rosen, D.H., et al. (2000) HIV prevalence and risk behaviors among men who have sex with men and inject drugs. *JAMA*. 284(2), 198-204.

Van Griensven, F., Varangrat, A., Wimonasate, W., Tanpradech, S., et al. (2010) Trends in HIV Prevalence, Estimated HIV Incidence, and Risk Behavior Among Men Have Sex With Men in Bangkok, Thailand, 2003-2007. *JAIDS*. 53(2), 234-239.

Variable, P.A., McKirnan, D.J., Buchbinder, S.P., Bartholow, B.M., et al. (2004) Alcohol use and high risk behavior among men who have sex with men: the effects of consumption level and partner type. *Health Psychol*. 23(5), 525-532.

Wasserheit, J.N. (1992). Epidemiological synergy. Interrelationships between human immunodeficiency virus infection and other sexually transmitted diseases. *Sex transm Dis*. 19(2), 61-77.

Watters, J., Biernacki, P. (1989) Targeted sampling options for the study of hidden populations. *Social problems*. 36 (4), 416-30.

Weber, A.E., Chan, K., Clemon, G., Hogg, R.S., Remis, R.S., et al. (2001) Risk Factors Associated With HIV Infection among Young Gay and Bisexual Men in Canada. *JAIDS*. 28 (1), 81-88.

WHO/UNAIDS. Second generation surveillance for HIV. The next decade. 2000.

www.unodc.org/unodc/en/hiv-aids/prison-settings.html (πρόσβαση 15 Ιουλίου 2010)

ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ Δελτίο Επιδημιολογικής Επιτήρησης της HIV λοίμωξης στην Ελλάδα, 2009.

Υπουργείο Υγείας Κύπρου (2010) Εθνική στρατηγική για την αντιμετώπιση του HIV/AIDS στην Κύπρο (2010-2014